

Verslag bewonersbijeenkomsten Groote Polder

Dinsdag 29 september waren er 4 bijeenkomsten met bewoners van Borgweer, Termunterzijl en Termunten over de voorgenomen plannen voor de inrichting van de Groote Polder en omgeving.

De opkomst was als volgt:

- 1) 10.00 – 11.30 uur in het kerkje van Borgweer, 12 deelnemers
- 2) 13.00 – 14.30 uur in het kerkje van Borgweer, 12 deelnemers
- 3) 16.00 – 17.30 uur in het café restaurant in de haven van Termunterzijl, 12 deelnemers
- 4) 19.30 – 21.00 uur in het café restaurant in de haven van Termunterzijl, 25 deelnemers

De bijeenkomsten waren coronaproof. Deelnemers hielden 1,5 meter afstand tot elkaar. Er waren bij de ingang desinfecterende middelen en mondkapjes beschikbaar.

De organisatie van de bijeenkomsten is in samenwerking van de provincie Groningen, de gemeente Delfzijl, Stichting het Groninger Landschap, Rijkswaterstaat, waterschap Hunze & Aa's en Groningen Seaports tot stand gekomen. Namens deze organisaties, opererend vanuit het programma ED2050 was Peter van Dijken de spreekstalmeester. De inhoudelijke presentaties werden verzorgd door Matthijs Buurman en Andre van de Vendel van de provincie Groningen.

Vooraf hadden de samenwerkende organisaties besproken om het aantal (ambtelijke) beroepsmatige deelnemers tot een minimum te beperken.

Toelichting op de plannen

Ter introductie krijgen de bewoners een toelichting op de opgaven die in het gebied rond de dorpen spelen: zeespiegelstijging, bodemdaling, veenoxidatie, verzilting. Op de langere termijn vergen deze maatregelen naar verwachting ingrijpende maatregelen. Zo is de verwachting dat over circa 10-15 jaar er een forse dijkversterking aankomt. De kans is reëel dat dat gevolgen heeft voor het achterland en de infrastructuur. Er is in 2020 echter nog geen dwingende reden om zaken te veranderen. De samenwerkende organisaties benadrukken dat dat nu wel de kans biedt om voor te sorteren op de toekomst. Daarover zijn ideeën. Die ideeën zijn overigens niet helemaal nieuw, want in het kader van het programma Marconi zijn in het verleden door de gemeente Delfzijl al schetsen gemaakt over het gedachtengoed. De (be)leefbaarheid van de kustzone staat hierbij centraal. Matthijs Buurman geeft een toelichting op de uitgangspunten en ideeën. Deze worden op een scherm geprojecteerd. De hoofdlijn daarin is het op een natuurlijke manier ophogen van de kustzone zodat het verschil tussen de stijgende zeespiegel en het dalende land beperkt wordt. Daarnaast zijn er mogelijkheden om een aantal andere wensen en opgaven in het gebied vorm te geven, deze richten zich op het omleggen van de spuifunctie in het centrum van Delfzijl naar het gebied tussen Oterdum en Termunterzijl. De ideeën zijn gesplitst in spoor 1 (de mogelijke inrichting van de Groote polder) en spoor 2 (de mogelijke realisatie van een spui en andere opgaven in het gebied). Per spoor zijn er uitgangspunten, kansen en een kort overzicht van voorgenomen activiteiten. Die activiteiten bestaan voor een groot deel uit nader onderzoek.

Matthijs Buurman benadrukt dat er nog geen sprake is van een uitgewerkt inrichtingsplan, er zijn uitgangspunten en wensen die spelen. De initiatiefnemers willen de bewoners en de wensen en ideeën die zij hebben betrekken bij het verder uitwerken van de plannen in het vervolg traject.

Reacties op de presentatie

Algemeen

Bewoners vragen zich af waarom er zo nadrukkelijk wordt gekeken naar het gebied van de Groote Polder. Als reactie wordt aangegeven dat er op heel veel plaatsen naar de kustzone langs de Eems-Dollard wordt gewerkt. Op meerdere plaatsen vinden projecten en pilots plaats om te investeren in een vitale kust waar onze kinderen ook in de toekomst nog kunnen wonen, werken en leven. Het gebied van de Groote Polder is het meest laag gelegen stuk kust. De helft van de polder ligt op -2

NAP. Ook het achterland, veelal landbouwgronden, is zeer laag gelegen. Bovendien is juist hier in het achterland ook sprake van veenoxidatie en verzilting.

Een deel van de bewoners refereert aan eerdere gesprekken met het Groninger Landschap over de inrichting van de Grootte Polder. Er is toen weinig of niets gezegd over een verbinding met de Eems en om de Grootte Polder te laten meegroeien met de zeespiegelstijging.

De bewoners vragen zich af wat ze zich daarbij moeten voorstellen. De gedachte is om door middel van duikers onder de dijk door, een verbinding te maken, zodat water en sediment gecontroleerd naar binnen komt. Zo zal een deel van de Grootte Polder de komende jaren heel geleidelijk op een natuurlijke wijze ophogen. Uit ervaring bij polder Breebaart zal die ophoging de eerste jaren ongeveer 10 cm per jaar zijn. Het doel is het ophogen van de polder.

Enkele bewoners spreken de vrees uit dat de 'industrie' steeds dichterbij komt. 'Wat blijft er voor ons over?' De plannen voor de Grootte Polder bieden wel een kans om een natuurlijke bufferzone tussen de 'industrie' en de dorpen vorm te geven. Een beleefbare zone voor de bewoners en bezoekers van het gebied.

De Inrichting van de polder

Veel bewoners geven aan dat ze de polder nu al mooie natuur vinden. Met name het deel van GSP waar vroeger zand op is gespoten, ervaren de bewoners als waardevolle natuur. Ook kun je er nu mooi wandelen. Zeker met honden. Veel bewoners en bezoekers van het gebied wandelen er graag met de hond. Veel bewoners willen dat graag behouden. Bewoners noemen dit de 'zandvlakte'. Een aantal bewoners en ondernemers geven aan dat er best meer openheid mag komen in plaats van bomen, dat past eigenlijk beter bij het kustgebied.

De bewoners doen een appél: Willen jullie de recreatie niet uit het oog verliezen? Er zijn misschien best mogelijkheden. Bijvoorbeeld voor een strand bij de pier van Oterdum, bijvoorbeeld voor een strand bij de camping, bijvoorbeeld voor een zwemplas, waterpartij of een klein meertje in de Grootte Polder, bijvoorbeeld voor een uitkijkpost in de Grootte polder van waaruit je de Eems en de Dollard goed kunt zien.

Matthijs Buurman geeft aan graag met een afvaardiging in gesprek te gaan om de huidige waarden die de omgeving waardeert, mee te nemen in de uiteindelijke inrichting. Het is bijvoorbeeld best denkbaar de polder geleidelijk om te vormen en niet direct alle bomen weg te halen. Ook voor het wandelen moet juist voldoende mogelijkheid blijven bestaan, juist die aspecten willen we samen met de omgeving verder uitwerken.

Een enkele bewoner vraagt zich af of je meer verzilting krijgt als je een verbinding maakt tussen de Eems en het achterland. Die stelling kan kloppen als er alleen zout wordt ingelaten. In het kader van spoor 2 wordt verkend of de inlaat gecombineerd kan worden met het verplaatsen van het spuikanaal van Delfzijl richting de Grootte Polder. In dat geval is er juist veel meer controle over de zoet-zout verhouding. De verwachting dat het Oosterhornkanaal, dat in de huidige situatie vooral zout is, juist zoeter gaat worden. Bij een verbinding met de Eems zal buitendijks een lokstroom ontstaan voor vissen. De inschatting is dat dit een boost betekent voor de vismigratie naar het achterland.

Het verplaatsen van het spui heeft mogelijk ook een positief effect op het slibbezwaar in de haven van Delfzijl. Deze mogelijke effecten zullen verder onderzocht moeten worden.

Een deel van de bewoners geeft aan dat zij de plannen begrijpen. Kan er ook gefaseerd worden? Kunnen jullie bijvoorbeeld ook eerst aan de slag met alleen het deel van de polder dat al eigendom is van het Groninger Landschap.

Ook zijn er diverse bewoners die graag willen dat er iets wordt gedaan aan het vele slib in de haven van Termunterzijl. Niet zo lang geleden werd er nog gespoeld via de sluisen bij de Boog. Door de bodemdaling is het verschil tussen het poldersysteem en het zeeniveau in haven te klein geworden en het spuien of doorspoelen via de Boog verminderd of gestopt. Misschien zijn er mogelijkheden om vanuit de Groote Polder het doorspoelen van de haven te verbeteren. Als er niets gebeurt zal de haven steeds verder dichtslibben, terwijl deze veel potentie heeft.

Toelichting op de Valgenweg

Ter introductie op het gesprek met de bewoners over de Valgenweg schetst André van de Vendel de uitgangspunten zoals door de gemeente Delfzijl en Groningen Seaports zijn gegeven: veiligheid voorop, voorkomen van vermenging bestemmingsverkeer en doorgaand verkeer, zo weinig mogelijk gevaarlijke kruisingen voor fietsers, niet fietsen langs gebieden waar emissies (de 'toxische' dampen) voor kunnen komen, goede bereikbaarheid van de dorpen, toekomstbestendigheid en geen gedwongen verwerving van gronden.

Reacties op de toelichting

Fietsen

De meest veilige fietsroute naar Delfzijl is langs de dijk. Daar durven wij onze kinderen gerust langs laten gaan. Het argument van de kans om emissies leeft niet onder de bewoners. De alternatieve route met de vele kruisingen over het industrieterrein is veel gevaarlijker.

Het bereik van een eventuele emissie is toch afhankelijk van de wind? Bovendien is het zeer incidenteel dat er sprake is van een emissie. In die situaties kun je prima het fietspad afsluiten. Plaats eventueel borden 'fietsen op eigen risico', of plaats waarschuwborden die mogelijk digitaal te bedienen zijn. Oproep aan GSP: 'meldt iets als er iets gebeurt!'

De bewoners zeggen: de gemeente heeft de mond vol van leefbaarheid, en ons vervolgens wel laten omfietsen. Voor ons is dat geen verbetering van de leefbaarheid.

Eigenlijk zijn er voor de bewoners geen alternatieven. De fietsroute langs de Oosterhornkanaal is onveilig in verband met de vele kruisingen. Ook zijn er 2 zeer onveilige punten in de route bij de brug over het Oosterhornkanaal en bij Weiwerd. Onlangs was er nog een dodelijk ongeluk bij de zeesluisen. Dat willen jullie toch niet! Fietsers moeten vaak ook vaak stoppen voor zwaar transport. Aan de zuidkant van het Oosterhornkanaal liggen kegelschepen met doodskoppen erop. Daar mogen we niet eens fietsen. Mogelijk dat daar nog uitbreiding van de industrie komt. De fietsroute langs de Warvenweg wordt als onveilig ervaren. Er wordt veel te hard gereden en is het omrijden aldus een aantal bewoners.

De bewoners hechten er wel aan dat het fietspad langs de wal van Borgsweer naar de zwaaihoek van het Oosterhornkanaal wel blijft bestaan. Voor de werkenden op het chemiepark.

Als daar in de toekomst een spuikanaal komt het een kering ernaast, is het wellicht heel mooi om op de kering te kunnen fietsen.

Autoverkeer

Enkele bewoners geven aan dat ze liever hebben dat de Valgenweg zo blijft als het is. Meerdere bewoners geven aan dat ze begrijpen dat als we de 40 ha als één gebied willen inrichten met de mogelijkheid om er te wandelen, dat het beter is de Valgenweg om te leggen. En als een deel van de huidige Valgenweg in de toekomst toch moet wijken voor een dijkversterking is misschien nu wel de beste gelegenheid om mogelijke varianten in kaart te brengen.

De meest genoemde variant is om de (oude) weg vanaf de Schepperbuurt rechtdoor te trekken tot aan de wal van Borgsweer en dan af te buigen. Afbuigen naar links kan om een aansluiting op het Oosterhornkanaal te maken. Een enkeling vraagt zich af waarom de weg niet kan afbuigen naar

rechts. Desnoods wordt een stukje van de polder opgeofferd. Dan hoeft er geen landbouwgrond opgeofferd te worden voor een weg.

Bij het doortrekken van de oude weg is het van belang dat de uitwerking goed aansluit op het project van 'Brug tot Boog'.

Een enkeling oppert om de Valgenweg helemaal af te sluiten. Een enkeling geeft dat dat het wel bespreekbaar is om om te rijden met de auto om in Delfzijl te komen.

We kunnen prima via Termunten, Baamsum en de Warvenweg naar Delfzijl rijden. De route langs de Warvenweg heeft de voorkeur boven de route langs het Oosterhornkanaal. Wel wordt geopperd om maatregelen te nemen om tegen te gaan dat de Warvenweg als 'racebaan' wordt gebruikt.

De meeste bewoners zijn van mening dat er wel een 'snelle' verbinding moet blijven voor de auto. Zeker ook voor die mensen die op het chemiepark werken.

Overige reacties

Bewoners vragen zich af of de pier van Oterdum bereikbaar blijft. Als het in ieder geval maar op de fiets vanaf twee kanten bereikbaar blijft, geven de bewoners aan. Oterdum blijft ook een toeristische trekpleister.

Een enkeling bekritiseert de volgorde zoals die wordt gepresenteerd: Wat is de reden dat jullie willen eerst het tracé van de Valgenweg willen bepalen en dan pas samen ontwerpen aan de inrichting. We vinden dat de inrichting van de polder niet los staat van het omleggen van de Valgenweg. Het dient is combinatie te worden bekeken.

Een enkeling vraagt waarom het beoogde nieuwe spuikanaal niet over het industrieterrein van GSP kan lopen? Waarom kan het tracé niet verlegd worden over het terrein waar de zonnepanelen komen? Waarom moet daar vruchtbaar landbouwgrond voor wijken?

In het verleden zijn al een aantal studies geweest naar mogelijke varianten. Die worden in het huidige onderzoek allemaal nog eens goed opnieuw onder de loep genomen en worden de voor- en nadelen goed afgewogen.

Overige vragen:

Een gat in de dijk, wat moeten we ons daarbij voorstellen?

Aangegeven wordt dat het een doorgang door de dijk is, maar dat de dijk zelf wel intact blijft. Het zijn een aantal kokers door de dijk, die automatisch bediend kunnen worden. Hoe deze er exact uit komen te zien is nog niet bekend.

Gaan jullie het waterpeil verhogen als het spui wordt omgelegd?

Het waterpeil in het Oosterhornkanaal is gekoppeld aan het Eemskanaal, dit zal wel gelijk blijven. Hoe het gebied tussen de 'zwaikom' en de Eems eruit komt te zien is nog niet bekend, daar is nog van alles mogelijk en dit is ook afhankelijk van de mogelijkheden die zich gaan voordoen.

Waarom wordt het zoetwaterpeil niet verhoogd om veenoxidatie te voorkomen?

Hierbij gaat het om goede landbouwgrond, daarvoor is het ook belangrijk om voldoende drooglegging te hebben zodat het land bewerkt kan worden.

Waarom kan het spuikanaal niet via het gemaal Rozema lopen?

Daarvoor is de capaciteit niet groot genoeg, bovendien zijn dit twee verschillende watersystemen, waarbij het peilverschil ook nog eens te groot is. In noodgevallen kan gemaal Rozema een deel van het water uit het Oosterhornkanaal naar buiten pompen.

Wat betekenen de plannen voor de visstand binnendijks en de hengelsport?

Doel is dat de zoet-zout overgang tussen de Eems en het Oosterhornkanaal een flinke verbetering gaat brengen voor de vismigratie en dus voor de visstand in het watersysteem in het achterland.

Hoe gaan jullie om met de gasleiding door de Grootte Polder?

Die is al geïnventariseerd en hierover is een eerste gesprek gevoerd met de Gasunie. In principe hoeft dit geen belemmering te zijn, maar we moeten er uiteraard wel rekening mee houden.